

Dosad su izašle 4 knjige formata leksikon-oktav, a izdanje se nastavlja, jer je za cijelu zbirku predviđeno više od 9 svezaka. Do sada su objavljene samo balade, a daljnji će svesci sadržati historijske, ljubavne i oproštajne, zabavne i društvene, staleške i duhovne, te dječje pjesme, kao i glosar, bibliografiju i registar.

Ovo je djelo po zamisli i opsegu, a napose po sistemu obradbe veoma važno ne samo za njemačku nauku, nego i za istraživačku djelatnost o ostaloj evropskoj narodnoj pjesmi, te može služiti kao uzor za svaki sličan pothvat ma u kojoj zemlji.

Njemačka je i prije posjedovala opsežne zbirke narodnih pjesama, npr, poznate zbirke Erka i Böhme-a iz prošlog stoljeća. Međutim, za razliku od ovih autora, koji su se ograničili samo na objavu štampanoga građiva, uglavnom njemačkoga, postupila je redakcija ovog izdanja njemačkih narodnih pjesama mnogo temeljitije i svestranije pa je osim, objavljena već materijala na njemačkom i nizozemskom jeziku, uvrstila u svoju zbirku komparativni materijal iz štampane i rukopisne građe i iz ostalih evropskih jezika, barem ukoliko joj je bio dostupan, pa tako i iz jezika jugoslavenskih naroda.

Redakcija ovog izdanja stajala je najprije pod upravom Johna Meiera, a poslije njegove smrti (1953) prešla je u ruke Ericha Seemanna i Waltera Wiore.

Do danas objavljene 4 velike i reprezentativne knjige sadrže samo balade. Po broju ih, doduše, nije mnogo — svega 80 po motivu različitih balada — ali je svaka popraćena sa svim verzijama tekstova i napjevâ, od kojih su najvažnije objavljene u cjelini, a ostale vezije kao i varijante i po motivici srodne pjesme iz narodne literature jezičnog područja njemačkoga, nizozemskog i svih ostalih evropskih naroda, navedene su dijelom u obliku citata, dijelom sadržajem i ostalim osebujnim momentima, uz potanke navode zbirki, sakupljača i publikacija s kojima su se izdavači služili.

Pohvalna je odluka redakcije — koja namjerava na kraju izdati i dopunska izdanja — što nije htjela da dalje odugovlači s izdavanjem ove zbirke, premda, kako sama navodi, iz razumljivih i opravdanih razloga dosad nije mogla sakupiti ni svu građu na njemačkom jeziku, a kamoli materijal iz arhiva drugih jezičnih područja. Tako je — da spomenemo samo primjer iz naše narodne literature — redakcija raspolagala doduše sa štampanim zbirkama Vuka, Matice hrvatske, Kuchača, Strekelja, Zganca i s još nekoliko publikacija, a samo donekle s arhivskom građom iz naših folklornih instituta. Uloženi trud oko sakupljanja podataka iz naših arhiva — pri čemu su joj pomagali naši istaknuti stručnjaci — treba pohvalno istaći, jer je to, makar i nepotpuno, značajan doprinos, već i s obzirom na nesređeno stanje znatnoga dijela naše građe.

Kada uzmemo u obzir važnost mnogih podataka u ovom izdanju, koji su veoma vrijedni i za našu nauku, nameće nam se saznanje da mi još ne posjedujemo nikakvo tome slično djelo, dok je naše baladno blago bogatije, a da i ne govorimo o našoj epici ili o obilju lirskih narodnih pjesama. Muzička pak strana naših narodnih poetskih ostvarenja do nedavna je bila tako reći potpuno zanemarena, tako da za mnoge tisuće dosad kod nas zapisanih tekstova nemamo nikakvih muzičkih indikacija.

Pregledna sistematika, postupak kod analize i komparacije građe u tom njemačkom izdanju vrijedan je svakako da se prouči i zacijelo bi se dao, bar dijelom, primijeniti i u našim prilikama (tako npr. metoda traganja za nepoznatim napjevima starih tekstovnih zapisa, tj. da se tragovi traže i u starim crkvenim pjesmama, gdje je često upotrebljena narodna melodija, a riječi narodne pjesme zamijenjene su nabožnim tekstom; i kod nas je, naime, bilo takvih preradbi u prošlim stoljećima.

Stjepan Stepanov

VLADAN NEDIĆ, ANTOLOGIJA JUGOSLOVENSKE NARODNE LIRIKE.
Narodna knjiga, Beograd 1962.

Velika većina antologija narodne poezije koje se publiciraju u nas služe se pri izboru svoje građe gotovo isključivo Vukovim zbirkama, počevši od one koja se zove »Srpske narodne pesme« (izdavač G. Kon), a uredio ju je dr V. M. Jovanović

još 1922. pa do one koja nosi naslov »Antologija narodne poezije« (izdavač Nolit), a uredio ju je Vojislav Đurić, te je objavljena god. 1960. Ispravno je da urednici takvih knjiga smatraju Vukove zbirke klasičnima, da se na njih često pozivaju i da ih detaljno konzultiraju pri takvu poslu, samo nije ispravno kad za konačan izbor uzimaju primjere gotovo samo iz njih, a mimoilaze druge zbirke jednako vrijedne kao što su Vukove, a kojih ima nekoliko i štampanih i u rukopisu. »Antologija jugoslovenske narodne lirike«, koju je uredio Vladan Nedić, odstupila je od te uobičajene velike zavisnosti o Vukovim zbirkama i potražila u zbirkama drugih sakupljača ili objavlivača — ne mimoilazeći, dakako, ni Vukovih — uzorne primjerke za svoj izbor. U tu svrhu urednik je, kako sam ističe u predgovoru, pročitao 55.000 narodnih pjesama da bi ih konačno mogao samo trista izdvojiti i uvrstiti u svoju antologiju.

A što je vrijedno posebne hvale, to je što se on nije skanjivao da u svoj izbor unese i pjesme onih sakupljača koji živi i zdravi, osim dvojice, još u naše dane kupe svoju građu na samom terenu: »Skorašnji zapisi Ljubice i Danice Janковиć, dr Vinka Žganca, Dragutina Đorđevića, Miodraga Vasiljevića i drugih ukazuju na činjenicu da su se u izvesnim krajevima naše zemlje lirske obredne pesme sačuvale sve do danas. One se još uvek mogu sakupljati — u dvanaestom času, ispred vremena koje ih odnosi«. Samo mi bismo nadodali da se mogu još uvijek sakupljati ne samo obredne pjesme nego i pjesme drugih sadržaja i namjena, i to u dosta slučajeva u nekim svojim veoma reprezentativnim primjercima. No pored svega napora koji je urednik Nedić uložio pri svom radu i svih činjenica koje je upoznao za vrijeme toga rada, njegov izbor nije onako dobar kako je mogao biti. A bojimo se da je tome razlog i taj što se držao unaprijed usvojenih mišljenja o superiornosti nekih pokrajina nad drugima. No bez obzira na to, onoga koji pozna više-manje svu dostupniju građu lirske poezije narodâ Jugoslavije, Nedićev izbor može samo djelomično zadovoljiti i pored određenog broja nekih priloga, koje je on svojim izborom obuhvatio, a svi im uglavnom priznaju izuzetnu uspjelost. Takvi su prilozi, među ostalim, oni koji nose brojeve: 1, 36, 75, 80, 88 (zapravo jedna pjesma koja se nalazi iz neopravdanih razloga raskomadana pod br. 75, 80 i 88), 91, 95, 113, 121, 132 i još neke. Mitološku interpretaciju uspjele, a u toj svojoj uspjelosti jednostavne pjesme koja počinje stihom »Vojevao beli Vide, koledo«, a nalazi se pod br. 1, ne smatramo ni potrebnom ni opravdanom.

U Nedićevoj antologiji najviše je zastupana poezija koju je dr Vinko Žganec u svojoj zbirci »Hrvatske narodne pjesme, kajkavske« (1950) nazvao »lakom lirikom«. Baladâ i romancâ lirskoga karaktera ima razasutih svuda po antologiji, ali najviše među pjesmama koje Nedić zove porodičnim.

Možda nije bila najsretnija ideja ni da urednik pjesme označi samo brojevima umjesto naslovima kad izdanje ionako nije znanstvenoga karaktera nego beletrističko-poučnoga. Istina je da narodne pjesme nemaju naslova i da je mnogoj od njih naslov dao pojedini sakupljač ili izdavač, ali u tom slučaju mislimo da bi ipak bilo bolje uzeti početni stih za naslov pa uz takav naslov metnuti brojku, nego mjesto naslova metnuti samo brojku. Pogotovo kad u antologiji jedna pjesma ide za drugom i kad više njih nosi zajednički naslov prema sadržaju koji ih vezuje.

Urednik je unesenu građu podijelio na pet dijelova: 1. obredne i običajne; 2. pjesme o radu i uz rad; 3. vjerske pjesme; 4. ljubavne pjesme (kojih ima najviše) i 5. porodične pjesme. Vrijedne su svake hvale napomene i bilješke kojima je Vladan Nedić popratio zbirku kao i popis svih onih djela iz kojih je uzimao pojedine priloge. Veoma malen broj pjesama koje su povezane uz more jedna je od osobina i ove antologije lirske narodne poezije.

O. Delorko

VUKOMAN DŽAKOVIĆ, NARODNE TUŽBALICE. ANTOLOGIJA. Narodna knjiga, Beograd 1962.

O osobitoj snazi naših naricaljki pisao je još u XV st. hrvatski humanist iz Dalmacije Juraj Šižgorić. On je te naricaljke, koje je čuo u Šibeniku i njegovoj okolini, smatrao jačim od oplakivanja Tetide i Eurijalove majke.¹ Među južnim Slavenima posebno se ističu svojom uspjelošću naricaljke zapisane u Crnoj Gori,

¹ Eurijal — lik iz Vergilove »Eneide«.